

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Varkenshouderij Larestraat 2A in Esbeek, gemeente Hilvarenbeek

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

26 november 2012 / rapportnummer 2713-31

1. Hoofdpunten voor het MER

DOVO B.V. is voornemens haar varkenshouderij aan de Larestraat 2a te Esbeek (gemeente Hilvarenbeek) te wijzigen en uit te breiden. In de nieuwe situatie zullen twee bestaande stallen worden voorzien van een luchtwassysteem en zal een nieuwe stal worden gerealiseerd. Hiervoor wordt bij het bevoegd gezag, het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hilvarenbeek een vergunning in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) aangevraagd. Tevens dient het bestemmingsplan gewijzigd te worden voor de realisatie van dit project. Voor de besluitvorming over de aanvraag van de vergunning en de bestemmingsplanwijziging wordt de gecombineerde plan-/project-m.e.r-procedure doorlopen.

In de notitie “mededeling MER-procedure” van 20 juli 2012 (verder te noemen “Notitie R&D”) is aangegeven dat deze varkenshouderij zal worden gewijzigd en uitgebreid van een bedrijf met 434 fokzeugen, 1.067 gespeende biggen en 1.295 vleesvarkens naar een bedrijf met 239 fokzeugen, 2.033 gespeende biggen en 4.800 vleesvarkens. Tijdens het locatiebezoek dat de Commissie ten behoeve van dit advies aan de varkenshouderij heeft gebracht heeft de initiatiefnemer aangegeven dat het voornemen inmiddels is gewijzigd. In de nieuwe situatie zullen ter plaatse alleen gespeende biggen en vleesvarkens worden gehouden. Daartoe zal de inrichting van de bestaande stallen worden aangepast. De bestaande werktuigenberging blijft als werktuigenberging in gebruik.

In dit advies over reikwijdte en detailniveau geeft de Commissie¹ aan welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER voldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als in ieder geval de volgende informatie is opgenomen:

- een duidelijke omschrijving van het (gewijzigde) voornemen, de samenhang met de te saneren locatie en de in beschouwing te nemen alternatieven;
- de maximale mogelijkheden van de bestemmingsplanwijziging en de daarbij horende milieueffecten;
- de gevolgen van het voornemen voor kwetsbare natuur, zoals de Natura 2000-gebieden en de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur (EHS), met name de effecten door de toekomstige emissie en depositie van verzurende en vermestende stoffen door het bedrijf;
- de geuremissie van het bedrijf en de invloed daarvan op de geurhinder in de omgeving, inclusief de cumulatie van geurhinder;
- de fijn stofemissie van het bedrijf en de bijdrage ervan aan de fijn stofconcentratie in de directe omgeving;
- de gevolgen van het voornemen voor de waterhuishouding ter plaatse.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*

Om deze hoofdpunten goed te kunnen beoordelen is van belang dat het MER bevat:

- een zelfstandig leesbare samenvatting, die duidelijk is voor burgers en geschikt is voor bestuurlijke besluitvorming;
- voldoende onderbouwend kaartmateriaal, voorzien van een duidelijke schaal en legenda. Op het kaartmateriaal moeten in ieder geval kwetsbare natuurgebieden en gevoelige objecten voor geur, geluid en fijn stof aangegeven zijn. Geef ook helder topografische namen en de afstanden van de gebieden en objecten tot het bedrijf aan;
- een heldere vergelijking van de gepresenteerde alternatieven volgens dezelfde methodiek en detailniveau.

2. Achtergronden

2.1 Probleemstelling en doel

De aanleiding en motivatie voor het voornemen staan voor zover het de aan te vragen omgevingsvergunning betreft, beschreven in de Notitie R&D. Deze kunnen, aangepast aan het inmiddels gewijzigde voornemen, overgenomen worden in het MER. In deze notitie is echter niet ingegaan op de m.e.r-plicht van de wijziging van het bestemmingsplan. Volstaan is met een bijlage “ruimtelijke onderbouwing” bij de notitie. De Commissie adviseert de m.e.r-plicht van de wijziging van het bestemmingsplan expliciet te behandelen in het MER.

De Notitie R&D bevat enige informatie over de verleende omgevingsvergunningen en een melding op grond van de Wet milieubeheer (Wm) vanaf 2005. Ter onderbouwing van de beoordeling van de vergunde rechten moet in het MER meer in detail worden aangegeven hoe deze vergunde rechten zich in de loop der jaren hebben ontwikkeld, waarbij ten behoeve van de beoordeling van de gevolgen voor natuurgebieden ook de vergunde bedrijfssituatie van voor 2005, afhankelijk van de aanwijzing van de gebieden, moet worden beschreven.

2.2 Wettelijk kader en beleidskader

De Notitie R&D geeft voor een aantal milieuaspecten en voor de ruimtelijke aspecten al enige informatie over het wettelijk kader en het beleidskader. Dit kan worden overgenomen in het MER. Deze informatie ontbreekt echter voor de aspecten bodem en grondwater, afvalstoffen en grondstoffen/energie en water.

De Commissie adviseert die expliciet in het MER te behandelen.

In het MER moeten de consequenties en randvoorwaarden die voortkomen uit dit wettelijk kader en het beleidskader voor het voornemen worden uitgewerkt.

2.3 Te nemen besluiten

Het MER wordt opgesteld ten behoeve van de besluitvorming over de omgevingsvergunning en de aanpassing van het bestemmingsplan. De Commissie adviseert in het MER op te nemen welke toestemmingen nodig zijn voor de realisatie van het voornemen. Denk hierbij aan een toestemming op grond van de Flora- en faunawet, een toestemming op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 of een andere toestemming (bijv. voor het bouwen of het lozen van afvalwater).

Ontheffing provinciale Verordening Ruimte

De Commissie adviseert in het MER op te nemen welke randvoorwaarden volgen uit de ontheffing op grond van de provinciale Verordening Ruimte. Ga hierbij met name in op de gevolgen voor de bedrijfsvoering, de omvang en de invulling van het bouwvlak en de samenhang met andere ontwikkelingen, zoals de te saneren bedrijfslocatie.

2.4 Plan-m.e.r. en project-m.e.r.

Voor de beoogde bedrijfsuitbreiding moet bij het bevoegd gezag, het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hilvarenbeek een vergunning in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) worden aangevraagd. Het verlenen van een omgevingsvergunning voor de uitbreiding van de inrichting is project-m.e.r.-plichtig.

Zoals in de bijlage van de Notitie R&D is aangegeven staat het geldende bestemmingsplan de uitbreiding van het bedrijf niet toe omdat de oppervlakte van het agrarische bouwblok te klein is. De vaststelling van een bestemmingsplan dat kaderstellend is voor m.e.r.- (beoordelings)plichtige activiteiten, is op grond van de Wet milieubeheer en het Besluit m.e.r. 1994 plan-m.e.r.-plichtig. Ook geldt er een plan-m.e.r.-plicht als voor een herziening van een bestemmingplan een Passende beoordeling gemaakt moet worden.² Uit de Notitie R&D blijkt niet duidelijk of er een Passende beoordeling wordt voorzien.

De Commissie adviseert het bevoegd gezag en de initiatiefnemer om in overleg te treden over de wijze waarop project-m.e.r. en plan-m.e.r. worden uitgevoerd. De Notitie R&D bestaat uit twee los van elkaar staande delen; een project-deel en een bijlage over de ruimtelijke aspecten. Door deze werkwijze ontbreekt een verband tussen deze beide delen, zijn de beide delen niet geheel consistent en is hier en daar sprake van overlap. De Commissie adviseert één gecombineerd plan-/project-MER te maken.³

Als een gecombineerd plan-/project-MER gemaakt wordt, dient dit MER ter ondersteuning van zowel de besluitvorming over de omgevingsvergunning als over het bestemmingsplan. Voor de besluitvorming over het bestemmingsplan is het noodzakelijk dat maximale mogelijkheden die geboden worden in het bestemmingsplan, in het MER worden beschreven.

² Art. 7.2a Wet milieubeheer.

³ Deze mogelijkheid wordt geboden in art. 14.4b Wet milieubeheer.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Inleiding

In de Notitie R&D wordt in hoofdstuk 2 van het projectdeel en in hoofdstuk 2 van het plan-deel een beschrijving gegeven van het voornemen. Tijdens het locatiebezoek bleek dat de plannen zijn gewijzigd. Het (nieuwe) voorkeursalternatief en de andere alternatieven⁴ moeten in het MER worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu.

Geef een situatieschets van het plangebied en een breder studiegebied, waarin bebouwing en (ecologisch) gevoelige gebieden opgenomen zijn.

3.2 Voornemen

Ga bij de beschrijving van het voornemen systematisch in op:

- het aantal te realiseren dierplaatsen en het aantal te houden dieren;
- de uitvoering van het voornemen per diercategorie inclusief beschikbare oppervlakten per dier en leefoppervlaktenormen⁵, rekening houdend met de vigerende welzijnswetgeving en het gekozen voersysteem;
- de stallen, inrichting en installaties door middel van een duidelijke tekening, voorzien van relevante maatvoeringen, details en legenda. Hierbij dient ook de ziekenboeg als zodanig duidelijk en herkenbaar te zijn aangegeven. In de plattegronden van de stallen moeten de geïmplementeerde codes uit de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) aangegeven worden, alsmede het BWL⁻⁶ of Groen Label-nummer. Geef daarbij aan uit welke regeling het Rav-nummer komt;
- de wijze waarop de dieren worden gevoerd en of er naast mengvoer ook andere voedercomponenten worden aangevoerd;
- verdere onderdelen van het voornemen voor zover relevant voor de milieueffecten, zoals voederopslag en mestopslag;
- de plaatsing en hoogte van de emissiepunten en, ingeval van de toepassing van luchtwassers, ook de dimensionering van het luchtwassersysteem, in relatie tot de voorgenomen omvang van het bedrijf. Geef de milieuvor- en -nadelen van de te overwegen systemen. Maak hierbij gebruik van het Technisch Informatiedocument Luchtwassersystemen voor de Veehouderij (Infomil).
- de uittreedsnelheden van de ventilatielucht waarmee wordt gerekend in de verspreidingsmodellen voor de emissiepunten van de stallen. Geef tevens aan wat de uittreedsnelheden zijn bij maximale ventilatie, indien gebruik gemaakt wordt van centrale afzuiging. Geef dan bovendien aan hoe deze snelheden worden gerealiseerd op basis van een weerstandsberekening van het gehele ventilatiesysteem in samenhang met de capaciteit van de ventilator(en).

⁴ De Commissie wijst erop dat het sinds 1 juli 2010 (inwerkingtreding Wet modernisering m.e.r.) geen wettelijk inhoudsvereiste meer is om een meest milieuvriendelijk alternatief op te nemen in het MER. Wel dienen nog steeds alle redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven beschreven te worden, waaronder milieuvriendelijke alternatieven.

⁵ Hierbij dient rekening te worden gehouden met het Varkensbesluit.

⁶ Meer informatie over de BWL-nummers staat in de toelichting van RAV van 25 september 2006, nr. BWL/2006310778 (stcrt. 24 oktober 2006).

- Voor zover van toepassing: hoeveel bijproducten en welke soort bijproducten worden opgeslagen binnen de inrichting. Bepaal tevens het jaarlijkse verbruik van deze producten.⁷

Geef een overzicht van de beoogde fasering en planning.

3.3 Referentiesituatie

Algemeen

Geef een beschrijving van de referentiesituatie waarmee de alternatieven worden vergeleken. De referentiesituatie bestaat uit de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling.

Onder de autonome ontwikkeling wordt de toekomstige ontwikkeling van het milieu verstaan, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Deze toekomstige milieusituatie bestaat uit de ontwikkeling van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten in het studiegebied waarover al is besloten. Belangrijke onzekere ontwikkelingen kunnen eventueel worden meegenomen door middel van een scenario.

Gebruik voor de referentiesituatie de vergunde situatie voor zover deze volledig is gerealiseerd, met inbegrip van de te saneren locatie. Ga er hierbij van uit dat de uitvoering voldoet aan (toekomstige) regelgeving, bijvoorbeeld dat ten minste de best beschikbare technieken worden toegepast.

3.4 Alternatieven

Per alternatief dient aangegeven te worden welke overwegingen aan de keuze ten grondslag liggen, zoals milieuoverwegingen, vergunbaarheid, overwegingen omtrent bedrijfsvoering en technische realiseerbaarheid.

Geef aan of de verschillende alternatieven kunnen voldoen aan de eisen van vigerende wet- en regelgeving. Een belangrijke eis uit de Wet milieubeheer is dat de beste beschikbare technieken (BBT)⁸ worden toegepast. Houd bij het bepalen van de BBT rekening met de informatiedocumenten over BBT, zoals opgenomen in de bijlage van de Regeling aanwijzing BBT-documenten (BREF⁹). Het kan vereist zijn om verder te gaan dan BBT, wanneer bijvoorbeeld uit de omgevingstoets¹⁰ blijkt dat lokale kenmerken dit vereisen, of wanneer er een minimali-

⁷ Let op: boven de 15.000 ton doorvoer of 1000 m³ opslag van bijproducten voor brijvoerinstallaties zijn Gedeputeerde Staten bevoegd gezag in plaats van burgemeester en wethouders.

⁸ Dit begrip is opgenomen in artikel 8.11 lid 3 Wm. In de praktijk wordt ook wel de Engelse term 'BAT' ('best available techniques') gebruikt. Bij de bepaling van BBT voor inrichtingen, bij het verlenen van vergunningen, dient het bevoegd gezag gebruik te maken van het afwegingskader uit het Inrichtingen en vergunningenbesluit (Ivb), artikel 5a.1 (Stb. 2005, 527).

⁹ Deze BREF (Best available technology reference document) is een hulpmiddel om de best beschikbare techniek te bepalen.

¹⁰ Bij de bepaling van BBT dienen de technische kenmerken, de geografische ligging van de installatie en de plaatselijke milieuumstandigheden in acht te worden genomen. Dit wordt de omgevingstoets genoemd.

satieplicht bestaat. Beoordeel in het MER of dit aan de orde is. Werk, indien dat het geval is, in het MER uit hoe voldaan kan worden aan deze extra vereisten.

In verband met de besluitvorming over de bestemmingsplanwijziging moet in ieder geval een alternatief worden beschreven dat uit gaat van de maximale mogelijkheden van het plan. In de Notitie R&D wordt volstaan met een beschrijving van de referentiesituatie en het voorkeursalternatief. Gelet op de ruimte binnen het bouwvlak, de voorgenomen bebouwingsoppervlakte en de al aanwezige bebouwing biedt het bestemmingsplan meer uitbreidingsruimte dan waar bij het voorkeursalternatief van wordt uitgegaan.

Hoewel geen verplicht onderdeel voor het MER, adviseert de Commissie inzicht te geven in de investerings- en exploitatiekosten van de verschillende alternatieven. Dit geeft meer inzicht in de haalbaarheid van de alternatieven.

Saldering

Uit de notitie R&D blijkt dat de uitbreiding van het bedrijf plaats zal vinden in samenhang met de beëindiging van een ander bedrijf. Uit de mondelinge toelichting tijdens het bezoek aan de locatie bleek echter dat nog niet vaststaat welk bedrijf zal worden beëindigd. De Commissie adviseert de verschillende mogelijkheden (geen beëindiging, beëindiging van bedrijf A, beëindiging van bedrijf B) als volwaardige alternatieven in het MER te beschrijven. Als de initiatiefnemer gebruik wil maken van saldering, dient per beschermd gebied inzichtelijk gemaakt te worden:

- welke positieve effecten het opkopen/verplaatsen van 'dierrechten' en 'ammoniakrechten' heeft en waar deze positieve effecten optreden in het natuurgebied;
- waar de negatieve effecten van de nieuwe inrichting optreden in het natuurgebied;
- waar er per saldo positieve of negatieve effecten zijn te verwachten in het natuurgebied.

Daarnaast dienen ook de andere milieugevolgen van de saldering inzichtelijk te worden gemaakt, zoals de gevolgen voor de geurbelasting en de fijn stof concentraties. Op deze milieuaspecten wordt in het volgende hoofdstuk nog nader ingegaan.

4. Milieuaspecten

4.1 Algemene opmerkingen

Doel van de vergelijking van alternatieven op milieuaspecten is inzicht te geven in de essentiële punten waarop, dan wel de mate waarin, de positieve en negatieve effecten van de alternatieven verschillen. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Uit deze vergelijking kunnen eventueel nog extra te nemen maatregelen worden afgeleid.

Geef van de verschillende alternatieven kwantitatief het effect aan op verzurende en vermestende stoffen, geur, fijn stof, geluid en water. Breng daarbij niet alleen de effecten in beeld van de stallen, maar ook van de nevenactiviteiten (transport). Voor de effectbeschrijving is de snelheid van de uittredende stallucht een belangrijke factor. Wordt een hogere luchtsnelheid gehanteerd dan genoemd in de handleiding, geef dan een nadere toelichting en onderbou-

wing. Ga in op de stoffen zoals genoemd in de Nederlandse emissierichtlijn lucht (NeR) en de luchtkwaliteitseisen uit de Wet milieubeheer.

Voor de overige effecten is een kwalitatieve beschrijving voldoende.

4.2 Natuur, vermessing en verzuring

Algemeen

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de voorgenomen activiteit kan hebben voor de natuur. Beschrijf of er naast de natuur met een beschermde status (zie hieronder gebiedsbescherming en soortenbescherming) ook andere waardevolle natuur voorkomt in de nabijheid van het bedrijf. Geef aan of het bedrijf naast de natuureffecten door verzurende en vermestende emissies¹¹ nog andere natuureffecten kan hebben, zoals verstoring of verdroging.

Gebiedsbescherming

In het MER moet aangegeven worden waar voor vermessing en verzuring gevoelige gebieden liggen en wat de afstand tot het bedrijf is. Gebruik hiertoe duidelijk kaartmateriaal. Geef aan welke beschermde status de gebieden hebben (bijvoorbeeld Natura 2000-gebied, Wav-gebied, Ecologische Hoofdstructuur of beschermd natuurmonument). Geef aan wat de huidige en toekomstige emissies van het bedrijf zijn, inclusief de nevenactiviteiten. Geef vervolgens per gebied aan:

- de (instandhoudings)doelstellingen;
- de kritische depositiewaarden van gevoelige habitattypen voor stikstof¹²;
- de heersende achtergrondconcentratie van stikstof;
- de deposities op de verschillende gebieden bij de verschillende alternatieven;
- de gevolgen van de vermestende en verzurende deposities voor de natuur.

Geef daarbij aan of er, in cumulatie met andere activiteiten, een (verdere) overschrijding ontstaat van de kritische depositiewaarden.

Geef aan welke emissie- en depositiebeperkende maatregelen¹³ genomen kunnen worden. Denk ook aan dubbele technieken (een combinatie van een emissiearm systeem en luchtwasser)

Voor de vergelijking van achtergronddepositie, kritische depositiewaarden en bijdrage van het voornemen, adviseert de Commissie gebruik te maken van de eenheid $N_{\text{totaal}}/\text{ha}/\text{jaar}$.¹⁴

¹¹ De belangrijkste verzurende en vermestende stoffen zijn Ammoniak (NH_3), Stikstofoxiden (NO_x) en Zwaveldioxide (SO_2). Stikstofverbindingen hebben een vermestende werking. Voor verzuring geldt dat 1 mol zwaveldioxide 2 mol zuur levert en 1 mol stikstofoxiden of ammoniak 1 mol zuur levert.

¹² Voor de kritische depositiewaarden voor de EHS zie: D. Bal, H.M. Beije, H.F. van Dobben en A. van Hinsberg: Overzicht van kritische stikstofdeposities voor natuurdoeltypen. Directie Kennis, Ministerie van LNV, 2007.
Voor de kritische depositiewaarden voor Natura 2000 habitattypen zie: H.F. van Dobben en A. van Hinsberg: Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Rapport 1654, Alterra, 2008.

¹³ Zoals emissiearme huisvesting, toepassing van luchtwassers, emissiearme mestopslag.

¹⁴ Agro Stacks drukt uit in ammoniakdepositie, maar dit is vergelijkbaar met de N_{totaal} depositie, omdat stallen nagenoeg geen andere stikstofverbindingen uitstoten.

Bovenstaande informatie kan gebruikt worden voor een Passende beoordeling. Een Passende beoordeling moet gemaakt worden als significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden (in cumulatie met andere plannen of projecten) niet kunnen worden uitgesloten. De Commissie adviseert de Passende beoordeling op te nemen in het MER. Als een Passende beoordeling wordt opgesteld ten behoeve van een plan, moet deze worden opgenomen in een plan-MER. Dit zorgt er voor dat de natuurinformatie op hetzelfde moment beschikbaar is voor de besluitvorming en in samenhang kan worden beoordeeld door bevoegd gezag en publiek.

Uit de Natuurbeschermingswet 1998 volgt dat een project of plan alleen mag doorgaan, als uit de Passende beoordeling de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹⁵ met succes wordt doorlopen.

Soortenbescherming¹⁶

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt¹⁷. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten¹⁸ en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats¹⁹. Geef indien verbodsbepalingen overtreden kunnen worden aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.3 Geurhinder

Beschrijf in het MER:

- de geurbelasting op de gevoelige objecten in odour units per kubieke meter lucht. Doe dit volgens de in de Regeling geurhinder en veehouderij aangegeven rekenmethode. Ge-toetst dient te worden of kan worden voldaan aan de normen voor geurconcentratie en minimale afstanden die volgen uit de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv). Wanneer de gemeente in een verordening volgens artikel 6 Wgv andere waarden heeft vastgesteld, dan dienen deze waarden als toetsingskader. Houdt hierbij rekening met het gegeven dat in omliggende gemeenten eveneens andere waarden voor geurgevoelige objecten van toepassing kunnen zijn;

¹⁵ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? Inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁶ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora- en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

¹⁷ Op grond van de Flora- en faunawet en de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen bestaan er vier verschillende beschermingsregimes. Welk regime van toepassing is, is afhankelijk van de groep waartoe de soort behoort. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën: tabel 1 (algemene soorten), tabel 2 (overige soorten), tabel 3 (Bijlage IV Habitatrictlijn-/ bijlage 1 AMvB-soorten) en vogels.

¹⁸ Bij de inventarisatie van de beschermde soorten kan onder andere gebruik worden gemaakt van gegevens van het Natuurloket: www.natuurloket.nl en protocollen van de Gegevensautoriteit Natuur: www.gegevensautoriteitnatuur.nl.

¹⁹ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 – 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

- bij toepassing van artikel 3 lid 4 (overbelaste situaties) van de Wgv een duidelijke berekening van wijze waarop de 50%-regeling is toepast²⁰;
- de momenten van maximale geurhinder die per etmaal kunnen optreden. Maak een inschatting van de maximale geurniveaus die zich kunnen voordoen²¹;
- de hoeveelheid en de keuze van het soort voer (zoals natte of droge bijproducten) en de gevolgen hiervan voor de geurhinder.

Voer, gezien de omvang van het initiatief en de afstanden tot de omliggende woningen, cumulatieve geurberekeningen uit. Dit past binnen de omgevingstoets.

Betrek bij de vaststelling van de achtergrondbelasting van geurhinder²² de reeds aanwezige, andere veehouderijbedrijven in de omgeving van het initiatief en die nieuwe veehouderijinitiatieven waarvan de omvang en de locatie (bij benadering) bekend is. De Commissie adviseert om bij de uitwerking van de cumulatieve geurhinder gebruik te maken van bijlagen 6 en 7 van de "Handreiking bij Wet geurhinder en veehouderij"²³.

4.4 Luchtkwaliteit

Vergelijking van alternatieven

Om de alternatieven onderling en met de referentiesituatie te kunnen vergelijken is het noodzakelijk om de effecten op de luchtconcentraties van in het bijzonder fijn stof (PM₁₀)^{24, 25} te beschrijven, ook onder de grenswaarden²⁶. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van berekeningen die voldoen aan de Regeling Beoordeling Luchtkwaliteit 2007²⁷. Presenteer de resultaten van de berekeningen middels verschilcontourenkaarten²⁸ en geef per contour de hoeveelheid en ligging aan van woningen en andere gevoelige objecten en groepen²⁹.

²⁰ Zie pagina 20 in het document 'handreiking wet geurhinder en veehouderij, versie 5 maart'.

<http://www.infomil.nl/publish/pages/65710/handreikingwetgeurhinderenveehouderijversie5maart2.pdf>

²¹ Bijvoorbeeld spoelgoten geeft geurpieken tijdens de spoelbeurten. Vaak zijn er 2 spoelmomenten per dag.

²² De rekenmethodiek, V-stacks gebied, adviseert te werken met een bereik van 2 km. rondom het initiatief. Houdt deze afstand aan voor het in kaart brengen van de achtergrondbelasting van geur (cumulatieve geurhinder).

²³ InfoMil, aanvulling van 1 mei 2007, op de Handreiking bij Wet geurhinder en veehouderij van de versie 1.0, 6 maart 2007.

²⁴ Vanwege de heersende problematiek t.a.v. fijn stof en het feit dat intensieve veehouderijen een belangrijke bron van fijn stof zijn, wordt fijn stof met name genoemd. Dat laat onverlet dat ook voor de andere stoffen uit de Wet milieubeheer moet worden aangetoond dat voldaan wordt aan de geldende normen (bijvoorbeeld NO₂).

²⁵ Op termijn moeten voor toetsing aan de Wet milieubeheer ook de consequenties van het voornemen op PM_{2,5} in beeld worden gebracht. Momenteel is in de beschikbare literatuur nog maar weinig bekend over het precieze aandeel van PM_{2,5} in PM₁₀. De verwachting is echter dat de PM_{2,5}-emissie bij intensieve veehouderijen beperkt is. Op dit moment vraagt de Commissie daarom nog niet de gevolgen voor de PM_{2,5}-concentraties in beeld te brengen. Zij adviseert echter nieuwe kennisontwikkelingen hieromtrent nauwlettend te volgen.

²⁶ Ook onder de huidige luchtkwaliteitsgrenswaarden kunnen immers nog aanzienlijke gezondheidseffecten optreden.

²⁷ Gebleken is dat in de GCN-bestanden de veehouderijbedrijven niet altijd goed gesitueerd zijn. Dit komt doordat in de GCN-bestanden de locatie is gebaseerd op het postadres van bedrijven en niet op de daadwerkelijke locatie. De Commissie adviseert daarom bij de berekening van de effecten van het voornemen voor fijn stof zonodig de GCN-gegevens te corrigeren op basis van vergunningsverleningsgegevens.

²⁸ Gebruik hiervoor klassebreedtes van 1,0 µg/m³ of minder, indien klassebreedtes van 1,0 µg/m³ onvoldoende onderscheidend zijn.

²⁹ Gebruik hiervoor de zogeheten Adres Codering Nederland (ACN)-bestanden. Denk bij gevoelige objecten aan kinderdagverblijven, scholen, verpleeg- en verzorgingshuizen en woningen. Gevoelige groepen zijn bijvoorbeeld kinderen, ouderen en mensen met long- of hartziekten.

Laat zien welke alternatieven en mitigerende maatregelen mogelijk zijn om fijn stofemissies zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel de luchtkwaliteit te verbeteren. Betrek hierbij zowel de transportbewegingen ten behoeve van de veehouderij als de transportbewegingen van de nevenactiviteit van het bedrijf in de beoordeling.

Toetsing aan wettelijke eisen

Momenteel maakt geen enkele intensieve veehouderij als '*in betekenende mate*'-project onderdeel uit van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Maak, indien het initiatief zich wel als '*in betekenende mate*' kwalificeert³⁰, aannemelijk dat met het voor-nemen wordt voldaan aan de luchtkwaliteitseisen opgenomen in de Wet milieubeheer, of geef aan hoe het betreffende voornemen is aangemeld in het NSL.

Indien het initiatief zich als '*niet in betekenende mate*' kwalificeert, dient aannemelijk te worden gemaakt dat de toename van de concentratie minder dan 3% van de grenswaarde be-draagt. Maak duidelijk dat voldaan kan worden aan de anticumulatiebepaling opgenomen in de AMvB '*niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)*'³¹.

4.5 Overige aspecten

4.5.1 Geluid

Breng in het MER de geluidsbelasting door het voornemen in beeld, toets aan geldende wet- en regelgeving en geef aan in welke mate dit gevolgen voor de omgeving heeft. Ga daarbij minimaal in op:

- de geluidsemisies en -immissies (op geluidgevoelige bestemmingen) voor de dag-, avond-, en nachtperiode, voor de representatieve bedrijfssituatie, inclusief regelmatig terugkerende geluidspieken, zoals het laden of lossen van varkens, voer of mest;
- de geluidsbelasting vanwege het (extra) vrachtverkeer dat gerelateerd is aan de inrich-ting. Geef daartoe een kwalitatieve beschrijving van de geluidsbelasting in de dag-, avond-, en nachtperiode op het wegennet in de directe omgeving van de inrichting en de bijdrage van de inrichting hieraan. Ga ook in op afwijkende situaties, door bijvoorbeeld seizoensdrukke en piekmomenten. Voer deze beschrijving kwantitatief uit, wanneer een knelpunt kan ontstaan voor omliggende woningen.³²

Ga in op de regels die gelden voor het stiltegebied waarbij het initiatief ligt en geef aan of, en zo ja, in welke mate het initiatief consequenties heeft voor de stilte in het desbetreffende gebied. Beschrijf in het MER de maatregelen die – indien nodig – worden getroffen om te voorkomen dat de geluidsbelasting op het stiltegebied toeneemt of afneemt.

³⁰ Dit is het geval als de toename van de concentratie door het project meer dan 3% van de grenswaarde bedraagt.

³¹ Zie artikel 5 van deze AMvB. Dit is het geval als projecten gebruik (zullen) maken van dezelfde ontsluitingsstructuur en aan elkaar (zullen) grenzen, dan wel in elkaars directe nabijheid (zullen) zijn gelegen tot een afstand van ten hoogste 1000 meter vanaf de grens van de desbetreffende locatie of inrichting. Dit speelt niet als de toename van de concentraties ter plaatse niet meer bedraagt dan 0,1 µg/m³.

³² Dit is aan de orde wanneer woningen zich vlakbij de in- of uitrit van het bedrijf bevinden. Hier zal de geluidsbelasting zwaarder zijn door optrekkend of afremmend verkeer. Gebruik bij de beoordeling of een knelpunt aan de orde is de circulaire van 29 februari 1995 "Geluidhinder veroorzaakt door het wegverkeer van en naar de inrichting".

4.5.2 Klimaat en Energie

Geef aan in hoeverre de uitstoot van broeikasgassen kan worden geminimaliseerd. Betrek hierbij naast onderstaande aspecten rond energieverbruik in ieder geval CO₂-zuinig bouwen, aanpassingen in voer ten behoeve van een reductie in methaanemissie en de wijze en duur van de mestopslag³³.

Geef in het MER in hoofdlijnen de energiehuishouding voor het voornemen weer, bijvoorbeeld in de vorm van stroom- en gasverbruik per dier. Beschrijf de ambitie op het gebied van energiebesparing en eventueel te nemen energiebesparende maatregelen. Geef daarbij aan welke energiebesparing wordt verwacht.

4.5.3 Veiligheid

Breng de effecten van het voornemen op de veiligheid in beeld.

Geef zo goed mogelijk de kans weer op, en de aard van, calamiteiten en storingen die tot milieu- of dierenwelzijnsproblemen kunnen leiden. Beschrijf ook de te nemen maatregelen om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken. Ga hierbij tevens in op de brandveiligheid binnen het voornemen.

4.5.4 Volksgezondheid

Ga in op de volksgezondheid in het gebied en de mogelijke (cumulatieve) effecten van geluid, geur en luchtkwaliteitverandering door de alternatieven hierop.

Beschrijf daarnaast in het plan-MER de risico's met betrekking tot zoönosen³⁴, zoals MRSA en ESBL. Ga vooral in op de mogelijke maatregelen die getroffen kunnen worden om de risico's voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken.³⁵

Besteed hierbij onder andere aandacht aan de rapporten "Mogelijke effecten van intensieve-veehouderij op omwonenden: onderzoek naar potentiële blootstelling en gezondheidsproblemen"³⁶ en "Intensieve veehouderij en gezondheid".³⁷

4.5.5 Veewetziekten

Geef aan welke situatie er ontstaat wanneer, bijvoorbeeld ten gevolge van veewetziekten, een vervoers- of exportverbod wordt ingesteld en welke maatregelen worden genomen om bin-

³³ Mestopslag kan veel uitstoot van CO₂ en CH₄ veroorzaken.

³⁴ Een zoönose is een ziekte die kan worden overgedragen van dieren op mensen.

³⁵ De GGD West Brabant heeft een informatieblad intensieve veehouderij en gezondheid samengesteld. Hier gaat de GGD in op mogelijke risico's met betrekking tot de huidige veehouderij en schaalvergroting en hoe deze risico's geminimaliseerd kunnen worden (<http://www.ggd Kennisnet.nl/thema/zoonosen/dossiers/135>).

³⁶ Dit rapport is verschenen op 7 juni 2011 en opgesteld door: het IRAS (Institute for Risk Assessment Sciences) van de Universiteit Utrecht, het Instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg (NIVEL), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid van de GGD'en Brabant/Zeeland.

³⁷ RIVM briefrapport 609300006, "Intensieve veehouderij en gezondheid".

nen het bedrijf dieropvang te realiseren. Geef hierbij kwalitatief aan welke milieueffecten dergelijke maatregelen met zich meebrengen, ook door de eventuele noodzaak om mest langer op te slaan.

4.5.6 Water en bodem

Breng de effecten van het voornemen op het watersysteem in beeld. Besteed daarbij aandacht aan:

- de waterbalans van de bedrijfsmatige processen (bedrijfswatersysteem);
- de waterhuishouding van het hele plangebied (hemelwatersysteem);
- de maatregelen om verontreiniging van grond- en oppervlaktewater te voorkomen;
- de locaties en het ruimtebeslag van de infiltratievoorzieningen en de buffers³⁸;
- de onttrekking van grondwater tijdens de bouw van de stallen. Breng de mogelijke consequenties voor de waterhuishouding in beeld.

Geef in dit verband ook aan hoe en hoeveel water via een eigen bron wordt gewonnen en wat dit betekent voor de grondwaterstand. Geef aan hoe reinigings-, spoel- en regenwater worden opgeslagen en afgevoerd.

Geef daarnaast aan hoe verspreiding van relevante aanwezige schadelijke stoffen via de bodem voorkomen wordt. Bespreek daarbij in ieder geval de opslag en verwerking van het spuiwater (de wijze van verwerking/afvoer en de hoeveelheid water) ten behoeve van de chemische of combinatieluchtwassers.

4.5.7 Landschap en Cultuurhistorie

In een agrarische omgeving kunnen archeologische resten, waardevolle cultuurhistorische elementen en karakteristieke landschappen voorkomen, zoals bijvoorbeeld oude boerderijen en karakteristieke houtwallen. Neem in het MER een beschrijving op van de archeologische verwachtingswaarden, cultuurhistorische waarden en landschapselementen, als basis voor de effectbeschrijving van alternatieven en varianten. Indien er mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn, dient dit door middel van inventariserend veldonderzoek verder in beeld te worden gebracht. Beschrijf indien aanwezig hoe effecten op archeologische resten, waardevolle cultuurhistorische elementen en karakteristieke landschappen voorkomen of beperkt zullen worden.

Geef in het MER aan hoe de nieuwe inrichting optimaal landschappelijk kan worden ingepast. Geadviseerd wordt in het MER een visualisatie van het toekomstige bedrijf op te nemen.

³⁸ Deze dienen om vertraagde lozing van hemelwater dat niet kan worden geïnfiltreerd in de bodem te bewerkstelligen.

5. Vorm en presentatie

Om de onderlinge vergelijking van alternatieven te verduidelijken adviseert de Commissie om in één visueel toegankelijk overzicht de beoordeling van de alternatieven op de meest onderscheidende effecten te verwerken. Dit betekent dat het MER helder en gestructureerd moet zijn zodat de milieu-informatie goed is terug te vinden. Daarmee wordt de onderlinge vergelijking vergemakkelijkt. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet op dezelfde wijze en met het zelfde detailniveau plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Verder wordt aanbevolen om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen.

6. Overige punten

Evaluatieprogramma

Het bevoegd gezag moet bij het besluit over de milieuvergunning aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden. Dit dient om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling om in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek op te nemen. Er bestaat een sterke koppeling tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

Voor de onderdelen 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: DOVO B.V. te Esbeek

Bevoegd gezag: burgemeester en wethouders van de gemeente Hilvarenbeek

Besluit: Omgevingsvergunning

Categorie Besluit m.e.r.: C14

Activiteit: Wijzigen en uitbreiden van een varkenshouderij

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Hilverbode van 27 september 2012

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 27 september t/m 8 november 2012

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 28 september 2012

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 26 november 2012

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Ing. R. Aagten

Ing. G.J.H. Elbertsen/ing. J.H. Grit (secretaris)

Ir. N.G. Ketting (voorzitter)

B. Lowijs

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies.

Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- (2713-02) Notitie Reikwijdte en detailniveau (20 juli 2012)

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Varkenshouderij Larestraat 2A in Esbeek, gemeente Hilvarenbeek

ISBN: 978-90-421-3635-9

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

